

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

โลหิตเป็นสิ่งที่มีค่าเปรียบเหมือนอวัยวะหนึ่งของร่างกายที่มีค่าสูงสุด ไม่สามารถประเมินค่าได้ อีกทั้งมีความสำคัญต่อการรักษาทางการแพทย์ โดยการจัดหาโลหิตมาใช้ในการรักษา ควรได้มาด้วยการบริจาคจากผู้ที่มีประสงค์จะบริจาคโลหิต และต้องมีการตรวจทางห้องปฏิบัติการ เพื่อให้ได้คุณภาพของโลหิต (Quality Assurance) ก่อนที่จะนำไปให้กับผู้ป่วยได้ ซึ่งถือเป็นหน้าที่ของโรงพยาบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการรับบริจาคโลหิตนั้น เพราะโลหิตมีใช้สินค้าทางเศรษฐกิจ ไม่ควรมีการซื้อขายจากผู้บริจาค (คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2550: ออนไลน์)

การกำหนดปริมาณการใช้โลหิตใช้เกณฑ์ขององค์การอนามัยโลก ได้กำหนดว่า ปริมาณการใช้โลหิตคือ 2% ของประชากรทั้งหมดต่อปี ซึ่งประเทศไทยมีประชากร 63 ล้านคน ดังนั้นการจัดหาโลหิตขั้นต่ำสุดควรจะได้ 1.26 ล้านยูนิตต่อปี โดยพบว่าถึงแม้ประเทศไทยจะมีการจัดหาโลหิตได้ 1.60 ล้านยูนิตต่อปีแล้วก็ตามกลับยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ป่วย ที่มากถึง 1.75 ล้านยูนิตในปี 2550 แสดงว่ายังขาดโลหิตอีกประมาณ 150,000 ยูนิตต่อปี ซึ่งถือเป็นหน้าที่ของศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติสภากาชาดไทย สาขาบริการโลหิตต่างๆ รวมถึงงานธนาคารเลือดของแต่ละโรงพยาบาลที่ต้องจัดหาโลหิตให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

จากการศึกษาของศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด เทียบกับ “พฤติกรรมกรรมการทำบุญของคนไทย” พบว่าคนไทยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 52.5 มีเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการทำบุญ อันเนื่องมาจากการได้รับผลกระทบจากข่าวเกี่ยวกับเรื่องอื้อฉาวในวงการสงฆ์ กล่าวคือ ร้อยละ 26.2 เปลี่ยนประเภทของการทำบุญ โดยหันไปทำบุญโดยการบริจาคเงินเพื่อการกุศลต่างๆ การบริจาคสิ่งของ และการบริจาคโลหิตแทน และหลังเหตุการณ์สึนามิ สำรวจพบว่ามีคนไทยร้อยละ 39.6 ของกลุ่มตัวอย่างที่สำรวจหันมาทำบุญกันมากขึ้น โดยประเภทของการทำบุญที่กลุ่มตัวอย่างระบุว่ามีการทำเพิ่มขึ้น 3 อันดับแรก คือ การบริจาคเงิน การบริจาคสิ่งของ และการบริจาคโลหิต (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2550: ออนไลน์) ถึงแม้คนไทยจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมาบริจาคโลหิตกันมากขึ้นแล้วก็ตามแต่โลหิตที่ได้ของประเทศไทยก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ป่วย

จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่ในภาคเหนือและมีประชากรเป็นจำนวนมาก จึงพบว่ามีการใช้โลหิตในปริมาณมากเช่นเดียวกัน ดังนั้นการจัดหาโลหิตในจังหวัดเชียงใหม่

จึงได้รับความร่วมมือหลายด้าน อาทิเช่น สาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่จะมีการรับบริจาคโลหิตทั้งภายนอกและภายในสถานที่ร่วมกับสาขาบริการโลหิตแห่งชาติ เหล่ากาชาดจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งพบว่าจากสถิติในปี 2548 มียอดการจัดหาโลหิต 24,000 ยูนิต แต่ปี 2548 นั้นผู้ป่วยมีความต้องการมากถึง 27,000 ยูนิต จำนวนโลหิตจึงยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของคนไข้ และเมื่อดูจำนวนผู้บริจาคพบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 2546 2547 และ 2548 มีผู้บริจาคจำนวน 20,942 ราย 20,029 ราย 19,461 ราย และ 18,534 รายตามลำดับโดยเป็นการบริจาคที่ลดลงทุกปี (รายงานการปฏิบัติงานและผลงานประจำปี 2548 สาขาบริการโลหิตแห่งชาติ เหล่ากาชาดจังหวัดเชียงใหม่)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเมื่อดูจากภาพรวมระดับประเทศและของเชียงใหม่ การจัดหาโลหิตยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ ทั้งที่พฤติกรรมของคนไทยเริ่มปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำบุญมาบริจาคโลหิตกันมากขึ้นแล้วก็ตาม จากปัญหาการบริจาคโลหิตที่ลดลงไม่เพียงพอต่อความต้องการ ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องทัศนคติต่อบริจาคโลหิตของประชากรในอำเภอเมืองเชียงใหม่ โดยเป็นการศึกษาความเข้าใจ ความรู้สึก ของผู้บริจาคโลหิตและแนวโน้มพฤติกรรมที่จะบริจาคโลหิตหรือไม่บริจาคโลหิตในอนาคต ของผู้เคยบริจาคโลหิตหรือไม่เคยบริจาคโลหิต ณ สาขาบริการโลหิตแห่งชาติ เหล่ากาชาดจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้หลักการของการตลาดในการศึกษาคือ ทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาดบริการ ได้แก่ การศึกษาด้าน ผลิตภัณฑ์ ราคา สถานที่ การส่งเสริมทางการตลาด บุคลากร กระบวนการปฏิบัติงาน และลักษณะทางกายภาพ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงคุณภาพบริการในทุกๆด้านให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริจาค และสามารถเพิ่มยอดผู้บริจาคโลหิตได้ในอนาคต ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าการคัดเลือกผู้บริจาคโลหิตจะได้ผลดีต้องมีการให้ความรู้ และมีวิธีสร้างแรงจูงใจให้มาบริจาคโลหิตในครั้งต่อไป นอกจากนี้ต้องมีการสร้างสำนึกที่ดีแก่สาธารณชนอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาทัศนคติต่อการบริจาคโลหิตของประชากรในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงทัศนคติด้านส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการบริจาคโลหิตของประชากรในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. สามารถเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดของสาขาบริการโลหิตแห่งชาติ เหล่ากาชาดสาขาเชียงใหม่ในการชักจูงให้มีการบริจาคโลหิตเพิ่มขึ้นในอนาคต

นิยามศัพท์

ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรืออาจหมายถึง ความโน้มเอียงที่เกิดจากการเรียนรู้ในการตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นไปในทิศทางที่สม่าเสมอทัศนคติมีองค์ประกอบอยู่ 3 ส่วน คือ ส่วนแรกเรียกว่าความรู้ ความเข้าใจ (Cognitive) ส่วนที่สองเรียกว่า ความชอบ (Affective) และส่วนที่สามเรียกว่าความตั้งใจก่อพฤติกรรม (Behavioral)

การบริจาคโลหิต หมายถึง กระบวนการในการเก็บโลหิตจากผู้ประสงค์จะบริจาคโลหิตดังกล่าวผ่านกระบวนการคัดกรอง หากมีคุณสมบัติที่ดีจะถูกนำไปเก็บในธนาคารโลหิต หรือส่งไปยังโรงพยาบาลต่างๆเพื่อนำมาใช้ยามฉุกเฉิน ซึ่งมีหน่วยเคลื่อนที่บริการในการรับบริจาคโลหิต หรือสามารถบริจาคโลหิตได้ที่ศูนย์รับบริจาคประจำจังหวัด ของสภากาชาดไทย การบริจาคโลหิตช่วยชีวิตเพื่อนมนุษย์ เป็นกุศลสูงสุด ผู้ที่บริจาคโลหิตสม่าเสมอจนถึง 108 ครั้งจะได้เข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานเข็มและเหรียญ 5 ครั้งด้วยกันคือครั้งที่ 36 และ 108 จะได้รับพระราชทานเข็มที่ระลึกเมื่อบริจาคครบ 50, 75 และ 100 ครั้งจะได้รับพระราชทานเหรียญกาชาดสมนาคุณ ตามลำดับ

ประชากร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ หมายถึง ชายหญิงผู้มีอายุอยู่ระหว่าง 17-60 ปี ที่พักอาศัยอยู่ในเขต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นผู้ที่เคยและไม่เคยบริจาคโลหิตที่ สาขาบริการโลหิตแห่งชาติ เหล่ากาชาดจังหวัดเชียงใหม่